

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno a příjmení studenta/studentky: **Simona Kováčová**

Název práce: **Politické procesy s Rudolfom Slánským a Juliusom a Ethel**

Rosenbergovcami v transnacionálnej rovine ideologického súperenia studenej vojny

Jméno oponenta práce: **doc. PhDr. Jan Randák, Ph.D.**

1. Heuristika (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

1.1 Hodnocení použité literatury a pramenů	1
1.2 Úplnost použitých zdrojů z hlediska současného stavu bádání	2

Stručné hodnocení:

Autorka provedla dostatečnou heuristiku. Orientuje se v současné relevantní tvorbě, byť v případě zahraniční produkce se opírá o produkci anglickojazyčnou. Pokud by vládla i německým jazykem, doporučil bych její pozornosti přinejmenším dva podnětné tituly. V případě antikomunismu se k pročtení nabízí knížka Wolfganga Wippermanna *Heilige Hetzjagd: Eine Ideologiegeschichte des Antikommunismus*. Pro promýšlení problematiky konstrukce nepřítele se nabízí práce Silke Satjukow a Reiner GRIESE *Unsere Feinde. Konstruktionen des Anderen im Sozialismus*, jež je zajímavá konkrétní kategorizací figury nepřítele. V českém prostředí se kromě publikované knihy Denisy Nečasové nabízí k využití konkrétně diplomová (*Ochrana hranic a vytváření vnějšího nepřítele v Československu v letech 1948-1956*) a disertační práce (*Propaganda v Československu v letech 1948-1956. Obrazy vnějšího nepřítele – produkce a reprodukce*) Evy Palivodové obhájené na Ústavu českých dějin a týkající opět tématu konstrukce nepřítele v pounorovém Československu. Z ranku studentských prací je i brněnská práce týkající se dílčího, ale (ve vztahu k rétorice procesů) rovněž pozornosti hodného pojetí politických procesů coby divadelních představení *Mediální konstrukce obrazu obviněného Rudolfa Slánského při politických procesech v 50. letech* (včetně

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

připojeného seznamu zdrojů se zmínkou o studii Vladimíra Justa *Teatralita politického procesu aneb 'Horáková a společníci' jako divadelní inscenace*).

2. Řešení problému (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

2.1 Volba cíle práce odpovídá zadání	1
2.2 Cíl z hlediska metodologie oboru je zvolen relevantně	1

Stručné hodnocení:

Kvituji, že cíl práce je explicitně deklarován, což v případě studentských textů stále nebývá běžné. Současně se jedná o cíl odpovídající zaměření práce. Nicméně pokud autorka usilovala o zdůraznění role politických procesů v rámci různých politických režimů v průběhu studené války (a připomínám, že jde o téma zajímavé a důležité), škoda, že se v závěru nedostala k explicitnějším úvahám o tom, co zařazení politického procesu coby (z mého pohledu) strategie vládnutí na straně *demokratických* Spojených států vlastně o USA vypovídá, respektive o *demokratickém zřízení*, o *demokracii* jako takové? Domnívám se totiž, že právě k těmto otázkám autorka nakonec (ne-vědomky) směřuje, respektive přinejmenším mě jako čtenáře dovedla.

3. Hodnocení struktury práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

3.1 Je struktura práce logická	1
3.2 Odpovídá struktura práce metodologii a metodám deklarovaným v úvodu práce	1

Stručné hodnocení:

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Práce se vyznačuje logickou strukturou, byť čistě subjektivně čtenářsky se nemohu zbavit dojmu, že text je silný v obecné části o politických procesech a v kapitole o procesu s Rudolfem Slánským, zatímco oddíl věnovaný manželům Rosenbergovým jakoby „ztrácel dech“. A pokud může být na tomto místě zmínka o metodologii, pak dávám autorce k úvaze, zda by v úvodu práce neměla mít své místo (vedle konceptu transnacionálních dějin) zmínka o diskurzivní analýze (či textové analýze) právě coby metodě výzkumu.

4. Hodnocení kvality textu práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

4.1 Analýza pramenů a literatury	1
4.2 Interpretace pramenů a literatury v jejich vzájemných souvislostech	1

Stručné hodnocení:

K tomuto aspektu práce nemám komentáře ani připomínky.

5. Kvalita zpracování (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

5.1 Stylistika a pravopis	1
5.2 Použitá terminologie	1

Stručné hodnocení:

Z hlediska stylistiky i terminologie nemám k práci žádné výhrady. Text je srozumitelný, přehledný a čtivý s minimem překlepů a drobných nedostatků (které se koneckonců nevyhnou žádnému textu).

6. Celkové hodnocení v rozsahu nejméně 500 znaků:

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Práci Simony Kováčové považuji za zdařilou. Autorka jasně deklarovala cíl výzkumu, který posléze naplnila. Práce má konceptuální ukotvení v rámci transnacionálních dějin. Pisatelka překračuje tradiční mantinely výzkumu studené války, jak je lze podle mého soudu ještě stále pozorovat u části české historické obce. Po formální stránce nemám k diplomové práci co dodat. Text má logickou strukturu, je psána jasně a srozumitelně. Potěšující je její přehled o relevantním zahraničním výzkumu, práci tak může zařadit do dosavadní mezinárodní, ale i domácí tvorby. A co je hlavní, čtenáře nutí přemýšlet o stabilitě a/či podmíněnosti pojmů *demokracie, ovládání společnosti, kontrola veřejnosti/společnosti*, stejně jako o (historické) *povaze demokracie*.

Příkladem může být představa o tom, že v „demokratických režimech sú politické procesy vnímané ako zlyhanie právneho systému a ako zrada liberálnych princípov.“ Pokud však na politické procesy nahlédneme jako na strategii vládnutí, jsou v historické perspektivě možná myslitelné právě i v demokratických zřízeních...? Protože i společnost, jež sama sebe označuje za demokratickou a liberální, je třeba organizovat, vést...? Koneckonců nabízí se **spekulace** – měly vlastně Spojené státy na vybranou, byly-li v studenovělečném konfliktu s aktivním a "agresivním" soupeřem? Neocitaly se tedy nakonec ve vzájemném vztahu, v němž nebylo vlastně možné reagovat jinak? Nechci tím obhajovat mccarthismus a proces s manželi Rosenbergovými, jde mi skutečně jen o nějaký konceptuální pohled na vztah/poměr Spojené státy a Sovětský svaz v rámci studené války...?

7. Otázky a připomínky k obhajobě:

- V návaznosti na jeden z mých předcházejících komentářů se nabízí otázka: Co zařazení politického procesu do arzenálů strategií vládnutí na straně Spojených států

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

řiká o demokratičnosti jejich zřízení, respektive co dovoluje myslet ve vztahu k demokracii jako takové? Předeseílám, že na tuto otázku neočekávám jednu konkrétní odpověď, spíše bych chtěl poznat autorčino myšlení a úvahy v návaznosti na konkrétní historický výzkum.

- Pokud autorka spojuje sledované dva politické procesy se studenou válkou. Nejedná se o pohled poněkud redukcující? Či lépe, lze oba procesy chápat jako reprezentanty celého období studené války, pokud tu myslíme až do přelomu 80. a 90. let minulého století? Nebo je na místě mezi jednotlivými roky/desetiletími jejího trvání rozlišovat? A opět, co nám posléze případná potřeba odlišovat umožňuje myslet o čem (všem)?
- S vládnutím komunistických režimů je snadné spojit *jazyk komunistické moci*, kterým měly být průběžně a dlouhodobě formovány představy obyvatel právě i poúnorového (a posléze i socialistického a normalizačního) Československa o světě včetně *nás* a *těch druhých*. Šlo o jazyk agresivní, polarizující, ale i mobilizující. Zkrátka budící emoce. Jazyk československých politických procesů se přitom v principu nevymykal jazyku každodenního sdělování a komunikace v mediálním prostoru. V této souvislosti se chci autorky zeptat, jaká byla role a pozice jazyka v případě procesu s manželi Rosenbergovými a zda užívaný jazyk vlastně koreloval s jazykem médií a promlouvání do veřejného prostoru i mimo období daného procesu – doprovázel proces ve Spojených státech (ne)výjimečný jazyk?
- Politické procesy v poúnorovém Československu měly řadu úkolů, a to včetně autorkou v závěru vyzdviženého *strachu*. Nicméně vedle toho byla jedním z cílů i snaha o mobilizaci společnosti (především mobilizace pracovních sil a pracovních výkonů prostřednictvím rozličných závazků veřejnosti). Lze nějaký mobilizační potenciál sledovat i v případě procesu s manželi Rosenbergovými?

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Navržená známka: výborně

Datum:

Podpis: